

naeru tähele, ega lastnud ennast mingi mäisil jäs effita-
da, mis ta ete oli wötnud. Sõrvadeest pöldu laiemaks
kündes sai ta hulga mätaid, mis ära ei pöletatud, waid
kui juurikad mullaaks puhataks olid puistetud, fõik ühte
hunnikusse lauti, kus mätaste pinnad aega mööda ära-
mädanesisid ja mullaaks pudenesid. Niisugune pikamine
mädanemine moondab fõik rohukasude juurikad, tūwid
ja warred kosutavaks mullaaks, mis pöllule enam tulu
annab, kui nende kütises pölelamine, jäagu nimetamata
metsa raiskamine, mis igal aastal kütistamisega tühja
süitsetakse. Aga tühka, mis ohjust ja leelt leidis, segas
ta pöllul mullaga kolu. Kündes leidis ta mõned suure-
mad raudkiwid pöllult, siwide ümber igal pool rohke jala
laiuse maapinna, mis veel ial adrasahka ega äkepulta
ei olnud tundma õpinud. Päiliste abiga sangatas Jüri
siwid maa seest ülesse, weeretas ehk wedas neid ligimale
põllu ääre hunnikusse, kust, kui iljemine fuskil siwa tar-
witaks, neid sohe käe pärast wõiks wöitä. Pöld sai je-
läbi kiwidest puhataks ja pealegi natuke rohsem wilja
maad, mis — kui ka ei lapse osa — ommetegi ühe pudu-
loojukse osa teri wõis fanda, pealegi ei olnud siwid kün-
des ja dästades fuskil rijsiks ees. Teopoisid naersid jälle,
kui ülemal räägitud „tühja töö“ nägid, ja ütles mõni
pilsades: „Jüri lähüb siwi alt raha-hauku otsima, ega
ole tal nii palju aega vodata, et Jaani öö salatulufe
mätki annataks, kuhu kolm mušta tuleb ohverdada, enne
kui raha sukrusse tuleb.“ Aga üks mees, kes korra mõ-
tes midagi tõsist abja ete on wötnud, ei tohi rahwa nae:
„u pärast oma teelt elida; nõnda tegi ka Jüri.“

mõisa rahwale rääkinud, mis leiwaabi Sakamaa rah-
was kartuhwoli mahapanemisest leidnud. Et Jüril raama-
tupest lugedes need jutud ja mõisas nähtud aši awalikust
meele tulid, sündis loodlikul kombel ilma tema tahtma-
ta, aga mis temale tötelisult liitusels töuseb on se, et
ta peremeheks asudes sohe seda õpitud uudist katse tööks
fääsile wöti, ja ei mite, kui palju inimesed teewad, mõ-
telnud: Sellega on aega kül. Lahja, jõnnifuta maa sees
ei olnud kül sügise palju munakesi warte al, ommetegi
füllalte, et perenaine paar forda nădalas verele wõis-
leeta ja siiski tulewa fewade tarvis rohke seemne osa üle-
jäi. Kartuhwli kasvatamist ei pidanud üksnes teopois-
id, waid fõik Sooküla rahwas albi tööks ja tösteti pä-
rismaa peremehele sõimu nimeks Kartuhwli Jüri.
„Sest on selgest näha,“ räägiti ühel vältul förisis, „ku-
da üks põllu harimisega wõeras rahamees ilma aegu
kopikaid raiskab, kust teine targem faju püaks saada.
Oleks ta fena põllu tuki, mis kartuhwlitega raiskas, fe-
wade faera ehk odra seemnega külwanud, sest oleks tal
faju tulnud, aga mis ta nüüd lapsemängist jaab? Meie
isad ja isa-isad olid omal aeval osawad põllumehed, kes,
kui Jumal wähagi forralist ilma andis ja wilja önnis-
tas, fõik oma leiwaga mätale saiwad, et aga paari kuud
enne une leikuse alustust mõisa aidast laenu wõtsid;
aga kes neist ial kartuhwlid õue aias, veel wähäm põl-
lul on pidanud!“ — „Eõsi, wana wend!“ — kütis tei-
ne — „kes meie pāwil leiba tahab sūa, se elagu eiswa-
nemate kombel, aga ärgu mingu mite tühja tööga aega
wiitma ja pöldu raiskama, mis keslegile faju ei anna.“